

Rapportage

Opvolging adviezen burgerberaad Duurzaam warm wonen

Opdrachtgever: Muriël Denayer, afdelingshoofd Duurzaamheid en Subsidies

Opdrachtnemer: Afdeling Strategie, Beleid en Regie: Bastiaan Rus

Cluster Wijken & Dienstverlening: Martine Krajnc

Status: Definitief

Datum: 20-04-2026

Inhoud

Samenvatting.....	3
Inleiding.....	4
Scoring op praktische, financiële en juridische haalbaarheid	5
Termijn	5
Thema 1: Individueel versus Collectief	7
Advies 1.1	7
Advies 1.2: Individu brengt collectief in beweging tot duurzaam Arnhem!	9
Advies 1.3: Sturing op warmte-infrastructuur	11
Advies 1.4	13
Advies 1.5: Opties voor uitvoering gemeente	15
Thema 2: Gedragsverandering en Communicatie	17
Advies 2.1	17
Advies 2.2	19
Advies 2.3	21
Advies 2.4	23
Thema 3: Complexiteit wet en regelgeving	25
Advies 3.1	25
Advies 3.2: Met lef het voortouw nemen	27
Thema 4: Eerlijke verdeling	29
Advies 4.2: Eerlijke verdeling van voordelen voor huurders en kopers	29
Advies 4.3: Eerlijke verdeling gemeentelijke subsidies	31
Thema 5: Huurders vs. verhuurder	33
Advies 5.2	33
Advies 5.3	35
Thema 6: Regie gemeente vs. commercieel	38
Advies 6.1	38
Advies 6.2	41
Advies 6.3	43
Advies 6.4	45
Thema 7: Toekomstbestendigheid	47
Advies 7.1	47
Advies 7.2: De toekomstbestendigheid van het advies van het Burgerberaad (Aanvulling op advies 6.4)	49

Samenvatting

In het najaar van 2025 dacht een groep van 143 gelote Arnhemmers mee over een belangrijk onderwerp: **hoe kunnen we onze huizen en buurten in de toekomst duurzaam en betaalbaar verwarmen?** Dit deden zij in het Burgerberaad *Duurzaam Warm Wonen*. Zij gaven 21 adviezen mee aan de gemeente.

Dit rapport laat zien **wat de gemeente met die adviezen doet**. Veel ideeën van het burgerberaad sluiten aan bij plannen waar Arnhem al aan werkt. Andere adviezen geven ons nieuwe richting of helpen om dingen scherper te maken. Een klein deel kan niet worden uitgevoerd, bijvoorbeeld omdat de landelijke wet het niet toestaat.

Om transparant te laten zien wat wél en niet kan, heeft de gemeente elk advies beoordeeld op drie punten:

1. **Mag het?** (juridisch)
2. **Kunnen we het betalen?** (financieel)
3. **Kunnen we het uitvoeren?** (praktisch)

Daarna is bepaald **wanneer** een advies kan worden uitgevoerd: op korte, middellange of langere termijn. Zo wordt duidelijk wat nu al kan starten en wat meer voorbereiding nodig heeft.

De adviezen gaan over zeven onderwerpen — van samenwerking in de wijk en communicatie tot betaalbaarheid, verduurzaming van huurwoningen en de rol van de gemeente. Een groot deel van de adviezen wordt **volledig of gedeeltelijk overgenomen**. Denk aan:

- samen met bewoners kernwaarden bepalen per gebied;
- inzetten op langdurige campagnes om energie te besparen;
- informatie beter vindbaar maken via **Arnhem Aan**;
- per gebied een duidelijk plan maken voor de overstap naar aardgasvrij;
- huurders beter betrekken bij de plannen;
- verkennen of een lokaal warmtebedrijf helpt om meer regie te nemen.

Ook legt dit rapport vast dat de gemeente **regelmatig terugkoppelt** naar deelnemers van het burgerberaad én dat gemaakte keuzes zichtbaar blijven in de uitvoering.

Met dit rapport laat de gemeente zien dat de inbreng van het burgerberaad serieus wordt genomen. Samen met bewoners, corporaties en andere partners werken we stap voor stap aan een **eerlijke, betaalbare en haalbare energietransitie** voor heel Arnhem.

Inleiding

In het najaar van 2025 hebben gelote Arnhemmers in het Burgerberaad *Duurzaam Warm Wonen 21* adviezen aangenomen (en 3 afgewezen) over een eerlijke, betaalbare en uitvoerbare energietransitie. Deze adviezen zijn geclusterd in zeven thema's: *Individueel vs. Collectief, Gedragsverandering & Communicatie, Complexiteit wet- en regelgeving, Eerlijke verdeling, Huurders vs. verhuurders, Regie gemeente vs. commercieel en Toekomstbestendigheid*.

Met dit document geven we transparant weer **hoe de gemeente met deze adviezen omgaat**. Per advies leggen we vast:

- de **keuze** van de gemeente (overnemen, deels overnemen of niet overnemen);
- de **toetsing** op juridische, financiële en praktische haalbaarheid;
- de **termijn** (kort: nu-1 jaar, middellang: 1-4 jaar, lang: 4+ jaar);
- de **inpassing** in *Energie voor Arnhem (EVA)* en in de gebiedsenergieplannen per gebied.

De aanpak in dit document sluit aan op hoe het burgerberaad is georganiseerd en geëvalueerd. Het adviesrapport van Moventem/Maatschap voor Communicatie (9 januari 2026) vormt de inhoudelijke basis voor de teksten van de adviezen; de gemeentelijk evaluatie van 16 maart 2026 beschrijft daarnaast de rol van de **tussentijdse toetsing** door de ambtelijke organisatie en bevestigt dat de adviezen door college en raad **zwaarwegend** zijn toegezegd: overnemen, tenzij juridisch, financieel of praktisch niet haalbaar.

Lees- en nummeringsafspraken

In deze opvolgingsnota hanteren we de originele **nummering en titels** zoveel mogelijk conform het adviesrapport. Daardoor kan de nummering **verspringen**, omdat enkele subadviezen (bijv. 1.6, 4.1 en 5.1) door het burgerberaad zijn **afgewezen** en daarom alleen ter context in de bijlage van het adviesrapport staan. Waar nodig hebben we titels *licht geüniformeerd* voor leesbaarheid; de inhoudelijke strekking is ongewijzigd.

Tot slot: veel adviezen sluiten aan op bestaand beleid en lopende uitvoering binnen het energieprogramma Energie voor Arnhem (EVA); andere vragen om nadere uitwerking, juridische ruimte of budget. Dit document maakt die keuzes en vervolgstappen expliciet, zodat inwoners en raad kunnen volgen **wat wanneer gebeurt en waarom**.

Scoring op praktische, financiële en juridische haalbaarheid

Om op een transparante en consistente manier te laten zien hoe de gemeente de adviezen van het burgerberaad beoordeelt, gebruiken we een vaste **scoringsmethodiek**. Elk advies is getoetst op drie hoofdcriteria en voorzien van een **termijnschatting**. Daarmee krijgt ieder advies een duidelijke en navolgbare status.

1. Juridische haalbaarheid

We beoordelen of de gemeente wettelijk bevoegd is om het advies uit te voeren en of bestaande wetten en regels ruimte bieden voor de voorgestelde aanpak. Adviezen die passen binnen huidige of aankomende regelgeving scoren positief; adviezen die botsen met landelijke wetten of buiten onze bevoegdheid vallen, krijgen een waarschuwing of worden afgewezen.

2. Financiële haalbaarheid

We kijken of de uitvoering past binnen bestaande budgetten, of dat extra middelen, partners of externe financiering nodig zijn. Een advies is financieel haalbaar wanneer het binnen de begroting past of wanneer de kosten logisch kunnen worden opgenomen in gebieds- of projectbusinesscases. Adviezen zonder dekking of met grote structurele kosten krijgen een voorbehoud.

3. Praktische uitvoerbaarheid

Hier beoordelen we of de gemeente — samen met partners zoals woningcorporaties, netbeheerders, wijkteams en bewoners — het advies realistisch kan uitvoeren. We letten op capaciteit, techniek, organisatie, partnerschappen en bestaande processen zoals de gebiedsenergieplannen. Adviezen die aansluiten op onze gebiedsgerichte aanpak en bestaande werkwijzen scoren positief; adviezen die veel extra organisatie vragen of afhankelijk zijn van derden krijgen een voorbehoud.

Termijn

Het burgerberaad heeft geen volgorde aangebracht in de aangenomen adviezen: **alle 21 adviezen zijn belangrijk** voor de deelnemers. Tegelijkertijd weten we dat we niet alles tegelijk kunnen oppakken. Sommige acties kunnen meteen starten, terwijl andere meer tijd, voorbereiding of onderzoek vragen.

Daarom werken we met **drie termijnen**. Die geven aan *wanneer* we resultaten kunnen verwachten en *hoe* het vervolg eruitziet. Het gaat niet om harde deadlines, maar om een **realistische planning** zodat iedereen kan zien hoe we stap voor stap verder gaan.

Korte termijn (nu – 1 jaar)

We pakken **nu** op wat direct kan. Dat zijn **quick wins** en acties die al in gang zijn gezet. We starten snel en ronden af waar mogelijk, zodat je **snel resultaat** ziet in de wijk.

Middellange termijn (1 – 4 jaar)

We **voeren uit en bouwen door**. Initiatieven die werken, **schalen we op**. In deze periode worden de **eerste effecten zichtbaar**: projecten draaien, ervaringen groeien, en we passen aan waar nodig.

Lange termijn (4 jaar en verder)

We werken aan **blijvende veranderingen**. Denk aan keuzes over **visie en strategie** en het doorvoeren van **structurele aanpassingen** die de stad duurzaam vooruithelpen. Dat zorgt voor **langdurige impact**.

Korte termijn (nu – 1 jaar)	Wat doen we? Directe acties en <i>quick wins</i> . Wanneer? Voor dingen die al lopen of die we meteen kunnen starten/afroonden.
Middellange termijn (1 – 4 jaar)	Wat doen we? Uitvoeren en doorontwikkelen. Wat merk je? Resultaten worden zichtbaar en we schalen op.
Lange termijn (4 jaar en verder)	Wat doen we? Structurele veranderingen. Waar sturen we op? Visie, strategie en blijvende impact.

Thema 1: Individueel versus Collectief

In dit thema staat de **verhouding tussen individuele wensen en collectieve oplossingen** centraal. De adviezen richten zich op het organiseren van draagvlak, het benutten van lokale kracht, en het helder neerzetten van de **regierol van de gemeente** bij de ontwikkeling van collectieve warmteoplossingen. Het burgerberaad vraagt vooral om duidelijkheid, maatwerk per gebied en een aanpak waarin bewoners **vanaf het begin worden meegenomen**.

Advies 1.1

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *per wijk kernwaarden te bepalen, in samenspraak met burgers, omdat de kernwaarden per wijk kunnen verschillen. Gebruik de participatie expert van de wijk om tot de kernwaarden van de wijk te komen.*

Bestuurlijke reactie

Wij stellen voor om dit advies **over te nemen**, omdat het goed aansluit bij de manier waarop we in Arnhem al werken aan de energietransitie. Het burgerberaad vraagt om in iedere wijk samen met bewoners kernwaarden te bepalen, zodat duidelijk is wat mensen belangrijk vinden in de overgang naar duurzaam warm wonen. Die vraag herkennen we volledig.

In onze aanpak bepalen we deze kernwaarden niet op wijkniveau, maar op het niveau van (een cluster van) **energiegebieden** – dit is een kleinere schaal dan een wijk. Dat past beter bij de techniek en de ruimtelijke opbouw van de stad. De **participatie expert** begeleidt dit proces en werkt hierbij samen met bewoners, ondernemers en andere betrokken partijen.

In het **voorlopig ontwerp omgevingsprogramma Energie (december 2025)** is naar aanleiding van dit advies opgenomen dat we in stap 1 van een gebiedsenergieplan, ‘*vertrekpunt bepalen*’, expliciet aandacht hebben voor de kernwaarden van het gebied. In elk **gebiedsenergieplan** bepalen we vervolgens, mét bewoners en lokale partners, welke kernwaarden leidend zijn voor dat gebied.

Daarmee geven we concreet invulling aan het advies van het burgerberaad:

- we **werken met kernwaarden**,
- we **ontwikkelen deze samen met bewoners**,
- en we **doen dit onder begeleiding van de participatie expert**, maar dan **op een schaalniveau dat past bij de energietransitie**.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Wordt al uitgevoerd	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

Het advies is **juridisch haalbaar**. Het bepalen van kernwaarden per gebied en het vormgeven van participatieprocessen valt binnen de gemeentelijke bevoegdheden. Er zijn geen wettelijke beperkingen die deze werkwijze in de weg staan. De gebruikte schaal – (cluster van) **energiegebieden** in plaats van wijken – past bovendien bij de manier waarop de gemeente de energietransitie vormgeeft en sluit aan bij bestaande kaders en participatieafspraken.

Financieel

Het advies is **financieel haalbaar** binnen de huidige aanpak. Het bepalen van kernwaarden gebeurt **binnen de bestaande werkzaamheden** van de participatie experts en het team dat de gebiedsenergieplannen ontwikkelt. De activiteiten die nodig zijn (zoals gesprekken, bijeenkomsten en verwerking van input) kunnen worden uitgevoerd binnen de reguliere participatieprocessen. Er zijn daarom geen extra middelen nodig bovenop de al beschikbare capaciteit.

Praktische uitvoerbaarheid

Het advies is **praktisch uitvoerbaar**, en sluit volledig aan bij wat we al doen. In stap 1 van het gebiedsenergieplan-proces (“*vertrekpunt bepalen*”) is specifiek opgenomen dat we samen met bewoners en stakeholders de kernwaarden van het gebied in beeld brengen. De participatie expert begeleidt deze gesprekken, waardoor er een duidelijke structuur en verantwoordelijkheidsverdeling is.

Omdat de gemeente al werkt op het niveau van (cluster van) **energiegebieden**, kan dit advies direct en consistent worden toegepast binnen de bestaande planning en werkwijze.

Termijn

Korte termijn. Het proces wordt al toegepast bij de gebiedsenergieplannen die in voorbereiding zijn. Hierdoor kan dit advies zonder aanvullende stappen verder worden uitgevoerd in de komende planrondes. Op basis van ervaringen van de eerste gebiedsenergieplannen zullen we onze aanpak hiervoor evalueren en bijstellen indien nodig voor de volgende gebiedsenergieplannen.

Advies 1.2: Individu brengt collectief in beweging tot duurzaam Arnhem!

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *lokale enthousiaste inwoners in te kunnen zetten als kartrekkers in de wijk om een overstap te maken naar duurzaam verwarmen.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat het direct aansluit bij onze huidige werkwijze in de wijken. Lokale, enthousiaste inwoners zijn vaak een belangrijke motor voor verandering: zij kennen hun buurt, hebben vertrouwen bij andere bewoners en kunnen anderen op een natuurlijke manier meenemen richting collectieve verduurzaming.

Binnen de gebiedsgerichte aanpak van het energieprogramma werken we al met **participatie experts**, wijkteams en bestaande buurtinitiatieven. Waar bewoners zelf initiatief nemen, ondersteunen we hen door **kennis, procesbegeleiding en netwerktoegang** te bieden. Via het **Aanjaagfonds** helpen we bovendien bewonersinitiatieven op weg met procesmiddelen en praktische ondersteuning. Deze lijn zetten we graag door en vullen we aan door Arnhem breed op zoek te gaan naar ambassadeurs.

Door lokale kartrekkers actief te betrekken in de startfase van gebiedsenergieplannen, vergroten we het **draagvlak**, versnellen we buurtgerichte acties en versterken we het gevoel dat inwoners **echt samen** de overstap maken naar duurzaam verwarmen.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Wordt al uitgevoerd	Haalbaar	Onder voorbehoud haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

Het ondersteunen van lokale bewonersinitiatieven en kartrekkers valt volledig binnen de gemeentelijke bevoegdheden. De Wet Collectieve Warmtevoorziening (WCW) biedt de mogelijkheid aan inwoners en lokale bedrijven om zich in een energiecoöperatie te verenigen en aangewezen te worden aan een WCW-warmtekavel. Het wettelijk kader van de WCW biedt niet de mogelijkheid aan inwoners om juridische, privaatrechtelijke eigendom van een collectief warmtenet te verkrijgen. Voor zogeheten kleine collectieve warmtenetten gelden soepelere regels dan voor reguliere, grotere warmtenetten. Het is aan de gemeente om te bepalen, via haar warmtekavelstrategie, of en zo ja waar en hoe er kleine collectieve warmtenetten worden toegestaan.

Financieel

De ondersteuning van kartrekkers past binnen de bestaande middelen, zoals het Aanjaagfonds en de inzet van participatie-experts. Extra inzet bovenop deze capaciteit kan aanvullende middelen vragen, maar binnen de huidige planning van het energieprogramma is dit financieel haalbaar. We onderzoeken tegelijkertijd hoe we bestaande financieringsinstrumenten voor lokale initiatieven verder kunnen optimaliseren. Waar nodig leggen we hiervoor voorstellen aan het bestuur voor, zoals eerder is gedaan met de regeling **Ontwikkeling Collectieve Energie-initiatieven** (voorheen LEF, Lokaal Energie Fonds).

Deze regeling is bedoeld om de lokale energietransitie in Arnhemse wijken te versterken door bewonersgroepen, energiecoöperaties en energiegemeenschappen te ondersteunen bij het ontwikkelen van concrete, kleinschalige energieoplossingen. Dit gebeurt door subsidie te verstrekken voor activiteiten die bijdragen aan het uitwerken en verder brengen van zulke initiatieven.

Praktische uitvoerbaarheid

Het advies is praktisch uitvoerbaar. Arnhem werkt al met wijkgerichte teams, energiecoaches en bewonersinitiatieven. Het mobiliseren van kartrekkers past naadloos in het proces voor gebiedsenergieplannen, waarin we samen met bewoners, ondernemers en partners toewerken naar keuzes voor duurzame warmte. Wel blijft het belangrijk om capaciteit zorgvuldig te plannen: het is niet haalbaar om **alle individuele initiatieven** tegelijk intensief te begeleiden. De gebiedsfasering helpt hierbij.

Termijn

Korte termijn. Deze aanpak wordt al toegepast in gebieden waar de planvorming loopt en kan direct worden voortgezet en opgeschaald.

Advies 1.3: Sturing op warmte-infrastructuur

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *regie te nemen op het warmte -netwerk dat zal zorgen voor een schone en duurzame verwarming van huizen.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat het aansluit bij de koers die Arnhem al volgt. De overgang van aardgas naar een duurzaam warmtenet vraagt om **duidelijke regie van de gemeente**: zowel om richting te geven, als om ervoor te zorgen dat collectieve warmteoplossingen voor inwoners **betaalbaar, betrouwbaar en zorgvuldig uitgevoerd** worden.

In ieder **gebiedsenergieplan** bepalen we daarom samen met bewoners, bedrijven en andere partners welke warmteoplossing het beste past in dat gebied. Op basis daarvan beslissen we, met behulp van de door de gemeenteraad vastgestelde **beslisboom rolneming**, welke rol de gemeente neemt in de aanleg en organisatie van het warmtenetwerk. Dit kan variëren van faciliteren tot (mede-)ontwikkelen of deelnemen in een publiek warmtenetbedrijf.

Door als gemeente actief regie te voeren, kunnen we inwoners duidelijkheid geven over de stappen, tempo en keuzes – en kunnen we sneller en zorgvuldiger toewerken naar een duurzaam en schoon warmtesysteem.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Wordt al uitgevoerd	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

De gemeente heeft op basis van de aankomende warmtewetgeving (WCW) en de Wet gemeentelijke instrumenten energietransitie (Wgiw) de bevoegdheid om **warmtekavels aan te wijzen** en te sturen op de ontwikkeling van collectieve warmtevoorzieningen, met een publiek meerderheidsaandeel. Regie voeren – inclusief de keuze om publiek te participeren – past binnen deze bevoegdheden en sluit aan op de vastgestelde **rolnemingskaders** in Arnhem.

Financieel

De gemeente neemt regie binnen een **financieel verantwoord kader**. Voor elk gebied wordt een **businesscase** opgesteld waarin investeringen, risico's, financieringsmogelijkheden en betaalbaarheid voor inwoners worden onderbouwd. Externe partners (zoals warmtebedrijven, provincie, Rijk, netbeheerders) zijn vaak essentieel om de financiering rond te krijgen. De gemeentelijke regierol is financieel haalbaar zolang iedere stap wordt gedekt door een sluitende businesscase.

Praktische uitvoerbaarheid

Het advies is praktisch uitvoerbaar. Arnhem werkt al gebiedsgericht en heeft hiervoor een duidelijke structuur: participatie experts, het proces voor **gebiedsenergieplannen** en een vaste methodiek (vertrekpunt → procesaanpak → keuzes → besluitvorming). De gezamenlijke kennis met partners zoals Alliander, woningcorporaties en energiecoöperaties versterkt de uitvoerbaarheid.

Daar waar een warmtenet de best passende oplossing is, vraagt de daadwerkelijke aanleg ervan om samenwerking met externe partijen en kan deze complex zijn, maar dit valt binnen de reeds lopende aanpak.

Termijn

Korte termijn → doorlopend. De gemeente voert deze regierol nu al uit in de planvorming van gebiedsenergieplannen en breidt deze de komende jaren uit wanneer meer gebieden aan de beurt zijn.

Advies 1.4

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *gebruik te maken van de verschillende soorten collectiviteiten, passend bij de kenmerken van de wijk en omgeving.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat het aansluit bij het uitgangspunt dat **geen enkele wijk hetzelfde is**. Wijken verschillen in woningtypen, dichtheid, eigendomssituaties, bouwjaren, warmtebehoefte en de aanwezigheid van lokale initiatieven. Daarom past bij elke wijk of buurt een andere vorm van collectiviteit.

Binnen onze gebiedsgerichte aanpak kiezen we per gebied de **best passende collectieve schaal**: soms is dat een straat of VvE, soms een buurtcollectief of een warmtenet op gebiedsniveau. In sommige gevallen is een semi-collectieve oplossing logischer, zoals gezamenlijke isolatie, gedeelde opwek of een collectief afgiftesysteem. Dit sluit aan bij het uitgangspunt dat we “van groot naar klein werken”: zo collectief mogelijk waar dat efficiënt en betaalbaar is, en zo individueel als nodig.

De gemeente faciliteert en ondersteunt daarbij, maar **schrijft geen vaste collectiviteit voor**. Samen met inwoners, verhuurders, corporaties en lokale energie-initiatieven bepalen we per gebied welke vorm van samenwerking de meeste voordelen biedt op het gebied van kosten, gemak, draagvlak en duurzaamheid.

Hiermee geven we uitvoering aan de bedoeling van het advies: een **flexibele en eerlijke aanpak**, waarin we de kansen van collectief verduurzamen benutten, terwijl we recht doen aan de unieke kenmerken van elke wijk.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Wordt al uitgevoerd	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

De gemeente mag verschillende vormen van collectiviteit ondersteunen en stimuleren. Het is juist passend binnen het kader van de **Wet gemeentelijke instrumenten energietransitie (Wgiw)** en het Arnhemse energieprogramma dat de gemeente **maatwerk per gebied** toepast. Wel kan de gemeente collectiviteit niet verplichten; bewoners mogen altijd kiezen voor een eigen oplossing.

Financieel

Collectieve oplossingen kunnen financieel aantrekkelijk zijn, bijvoorbeeld doordat kosten worden gedeeld of door schaalvoordelen. De haalbaarheid verschilt echter per gebied. In de **gebiedsenergieplannen** wordt per wijk gekeken welke vorm van collectiviteit het beste past binnen de beschikbare middelen en welke financieringsmodellen mogelijk zijn.

Praktische uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid is hoog, omdat Arnhem al werkt met gebiedsgerichte processen, participatie experts, woningcorporaties en lokale energie-initiatieven. Verschillende typen collectiviteiten — van VvE's tot buurtinitiatieven en gebiedsbrede structuren — zijn al in de stad actief of kunnen relatief eenvoudig worden ondersteund.

Termijn

Korte termijn. De keuze voor passende collectiviteiten wordt meegenomen in elk **gebiedsenergieplan** en wordt per gebied uitgewerkt zodra dit gebied aan de beurt is in de wijkfasering.

Advies 1.5: Opties voor uitvoering gemeente

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *de regie te nemen zodat elk gebied mee gaat doen met de energietransitie met eigen lokale warmte/energiebronnen, zodat alle wijken optimaal gebruik kunnen maken van hun eigen mogelijkheden om van het aardgas af te gaan.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat het aansluit bij de manier waarop Arnhem de energietransitie al organiseert. De gemeente neemt in elk energiegebied **actief de regie** om te zorgen dat alle gebieden tijdig kunnen overstappen naar een duurzame warmtevoorziening.

In de gebiedsenergieplannen brengen we per gebied in beeld welke **warmte- en energiebronnen** kansrijk zijn, van collectieve warmtenetten tot all-electric opties of combinaties daarvan. Daarbij kijken we steeds naar **betaalbaarheid, geschiktheid van de gebouwoorraad, ruimtelijke mogelijkheden** en **maatschappelijke voorkeuren**. Waar een collectieve warmteoplossing naar verwachting het meest haalbaar en betaalbaar is, **onderzoeken we per gebiedsplan welke stappen passend zijn om voortgang te stimuleren, waaronder, indien nodig, het inzetten van de aanwijsbevoegdheid**.

We kunnen niet garanderen dat *elk gebied een eigen lokale bron* heeft, die mogelijkheden verschillen nu eenmaal per wijk. Wél zorgen we ervoor dat ieder gebied een **passende, duurzame en betaalbare warmteoplossing** krijgt, op basis van wat lokaal technisch, juridisch en financieel het beste werkt. Door de gemeentelijke regierol te combineren met gebiedsgerichte planning en samenwerking met partners, waarborgen we dat **alle gebieden meedoen** en optimaal worden ondersteund in de overstap van het aardgas af.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Wordt al uitgevoerd	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

De gemeente heeft op basis van de Wgiw (Wet gemeentelijke instrumenten energietransitie) de bevoegdheid om gebieden aan te wijzen waar de overstap van aardgas naar een duurzame warmtevoorziening plaatsvindt. Ook kan de gemeente, wanneer er een betaalbaar alternatief beschikbaar is, de aardgaslevering beëindigen. Hierdoor kan de gemeente daadwerkelijk sturen op collectieve oplossingen en fasering.

Financieel

De gemeentelijke regie is financieel haalbaar zolang deze wordt onderbouwd met een **sluitende businesscase per gebied**. Grote projecten zoals warmtenetten vereisen vaak financiering van meerdere partijen (bijv. warmtebedrijven, provincie, Rijk). De gemeente kan de transitie niet alleen betalen, maar kan wél voorwaarden stellen, coördineren en businesscases beoordelen.

Praktische uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid is hoog dankzij de bestaande structuur van **gebiedsenergieplannen**, de inzet van **participatie experts** en de samenwerking met partners zoals netbeheerders, corporaties, energiecoöperaties en marktpartijen. Per gebied worden mogelijkheden voor lokale bronnen onderzocht, maar niet elk gebied heeft hiervoor de juiste condities. Regie betekent daarom: **de beste oplossing per gebied kiezen**, en niet per se een lokale bron.

Termijn

Korte termijn → doorlopend. De regierol wordt nu al concreet ingevuld in de eerste gebieden en wordt de komende jaren gebied voor gebied verder uitgerold.

Thema 2: Gedragsverandering en Communicatie

Dit thema gaat over hoe we Arnhemmers helpen om **bewuste keuzes te maken in energiegebruik**, en hoe goede communicatie daarbij het verschil kan maken. De adviezen benadrukken het belang van langdurige campagnes, gedragskennis, een herkenbaar en effectief platform (Arnhem Aan) en **toegankelijke informatie voor iedereen**. Het burgerberaad ziet dit als cruciale randvoorwaarden om de energietransitie begrijpelijk én haalbaar te maken.

Advies 2.1

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *zo snel mogelijk te starten met een langdurige (tientallen jaren) campagne om gedragsverandering over het energieverbruik in gang te zetten bij de Arnhemse burger.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat een langdurige en herkenbare campagne noodzakelijk is om het energiegebruik in Arnhem structureel te verminderen. Bewoners spelen een sleutelrol in het voorkomen van overbelasting van het energienet en het realiseren van een betaalbare en duurzame toekomst. Voor zulke veranderingen zijn **consequente, jarenlang herhaalde boodschappen** nodig die aansluiten op het dagelijks leven van Arnhemmers.

Via **Arnhem Aan** voeren we al bewustwordingscampagnes, maar we bouwen dit verder uit naar een **meerjarige gedragslijn**, gebaseerd op inzichten uit gedragswetenschap: weten, willen, kunnen, durven en doen. We combineren stedelijke campagnes met **wijkgerichte activiteiten**, zoals energiepunten, voorlichting op scholen, ambassadeurs uit de wijk en kleine, herhaalbare acties die zichtbaar blijven in de buurt.

Door nu te starten met een campagne die tientallen jaren herkenbaar kan blijven, geven we inwoners duidelijkheid, stimuleren we gewenst gedrag en zorgen we ervoor dat zoveel mogelijk Arnhemmers bijdragen aan het verminderen van energiegebruik — op een manier die past bij hun mogelijkheden.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Overnemen	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

De gemeente mag langdurige bewustwordingscampagnes uitvoeren over energiegebruik. Dit past binnen de gemeentelijke taak als voorlichter en ondersteuner van de energietransitie. Er zijn geen juridische belemmeringen voor een campagne van deze omvang, zolang aanbesteding en toegankelijkheid goed geborgd zijn. De gemeente zal tegelijkertijd de zelfstandige positie van eventuele actieve woningcorporaties moeten faciliteren, door corporaties in staat te stellen via de wettelijke kaders inspraak te organiseren van haar huurders en vertegenwoordigende organen van huurders.

Financieel

De huidige campagnes binnen **Arnhem Aan** zijn al structureel opgenomen in de begroting. De voorgestelde langdurige aanpak past binnen de bestaande middelen. Mocht op termijn extra inzet van gedragswetenschappers of intensivering nodig zijn, dan wordt dit opnieuw gewogen binnen de beschikbare budgetten. De primaire campagne-infrastructuur staat al.

Praktische uitvoerbaarheid

De praktische uitvoerbaarheid is hoog. Arnhem beschikt over bestaande communicatiestructuren, wijknetwerken, scholenprogramma's (zoals DAS), energiecoaches, het Aanjaagfonds en wijkgerichte organisatievormen om gedragsverandering te ondersteunen. De bestaande campagnes worden al geëvalueerd en bijgestuurd en zijn geschikt om uit te bouwen tot een langdurige gedragslijn. Een langdurige campagne kan vrijwel direct worden voortgezet vanaf de huidige basis.

Termijn

Korte termijn → doorlopend. De campagne draait al en kan direct verder worden uitgebreid en versterkt. De insteek is dat deze lijn tientallen jaren mee kan gaan en periodiek wordt geactualiseerd.

Advies 2.2

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *voldoende kennis over gedragsverandering in te zetten om in brede zin effectief te sturen op gedragsverandering zodat de inwoners van Arnhem hun energiegebruik veranderen, zodat het bijdraagt aan het bereiken van de duurzaamheidsdoelstelling in energie van Arnhem.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat gedragsverandering noodzakelijk is om de Arnhemmers daadwerkelijk minder energie te laten gebruiken en zo de duurzaamheidsdoelstellingen te halen. Alleen technische maatregelen zijn niet genoeg: inwoners moeten weten **wat** ze kunnen doen, **waarom** het helpt en **hoe** het past in hun dagelijks leven.

In onze nieuwe communicatiestrategie verschuiven we daarom nadrukkelijk van alleen **informer** naar het gericht **sturen op gedrag**. We gebruiken inzichten uit de gedragswetenschap om campagnes en wijkactiviteiten effectiever te maken—op basis van principes zoals eenvoud, timing, voorbeeldgedrag en sociaal bewijs.

Waar nodig schakelen we gerichte gedragsdeskundigheid in, aanvullend op de expertise die we al in huis hebben. Zo zorgen we dat onze aanpak aansluit bij de verschillende doelgroepen in de stad: van bewoners die al veel doen tot groepen die moeilijker te bereiken zijn.

Deze gedragsaanpak koppelen we aan Arnhem Aan, onze wijkinitiatieven en de bredere energietransitie. Daarmee bouwen we aan een langdurige, herkenbare lijn die Arnhemmers motiveert om stap voor stap energie te besparen.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Wordt al uitgevoerd	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

Het inzetten van gedragswetenschappelijke expertise is volledig toegestaan en past binnen de gemeentelijke taak om bewoners te informeren en te ondersteunen. Wel moet het contracteren van externe gedragswetenschappers en eventuele andere opdrachtnemers voldoen aan de aanbestedingsregels; dat is een regulier proces. Een aandachtspunt bij het werken met data is, via het regulier proces van gegevensbescherming en privacy, ingekaderd door onder meer de AVG. Er zal conform AVG met persoonsgegevens omgegaan moeten worden.

Financieel

De basis van de gedragsaanpak kan worden uitgevoerd binnen het bestaande communicatiebudget. Extra inzet van externe gedragswetenschappers of intensivering van campagnes kan aanvullende kosten met zich meebrengen. Deze worden per project afgewogen. De fundamenten voor een gedragslijn zijn echter al aanwezig, waardoor dit haalbaar blijft.

Praktische uitvoerbaarheid

De gemeente beschikt al over een sterk fundament om gedragsverandering te ondersteunen: Arnhem Aan, wijkinitiatieven, het DAS-schoolprogramma, energiecoaches, buurtteams en het Aanjaagfonds. De nieuwe communicatiestrategie verschuift expliciet naar een aanpak waarin gedragsverandering centraal staat (willen–weten–kunnen–durven–doen). Dit advies sluit hier volledig op aan en kan dus **direct worden toegepast**.

Termijn

Korte termijn → doorlopend. De inzet van gedragskennis is al gestart en wordt komende jaren verder versterkt en ingebed in alle communicatie en wijkgerichte programma's.

Advies 2.3

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *een langdurige, multimediale en intensieve publiekscampagne te ontwikkelen om de naamsbekendheid van Arnhem Aan te maximaliseren en daar een platform mee te creëren die impact maakt.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat Arnhem Aan het centrale platform is waarop Arnhemmers informatie vinden over duurzaam wonen, besparen en de energietransitie. Het vergroten van de **naamsbekendheid**, zichtbaarheid én herkenbaarheid van Arnhem Aan helpt om meer inwoners te bereiken en meer impact te maken.

We willen Arnhem Aan verder ontwikkelen tot een **multimediaal, herkenbaar en doorlopend communicatieplatform**. Dat betekent: consequente campagnes, herkenbare visuele stijl, vaste formats en communicatie die aansluit bij verschillende doelgroepen in de stad. We zetten in op een mix van **digitale kanalen, fysieke zichtbaarheid in de wijken, samenwerkingen met lokale organisaties**, en communicatie via scholen, wijkcentra en verenigingen.

We blijven de naamsbekendheid en effectiviteit **tweejaarlijks monitoren**, maar richten ons vooral op de **impact**: hoeveel inwoners ondernemen actie, hoe vaak worden energiecoaches aangevraagd, en hoe ontwikkelt het energieverbruik in de stad? Arnhem Aan moet een platform zijn dat niet alleen bekend is, maar ook daadwerkelijk **gedrag en keuze van Arnhemmers ondersteunt en verandert**.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Wordt al uitgevoerd	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

Het opzetten van een multimediale campagne en het ontwikkelen van een online platform sluiten aan bij de reguliere taken van de gemeente op het gebied van voorlichting en stimulering. Deze activiteiten passen binnen de verantwoordelijkheid van de gemeente om inwoners goed te informeren en te activeren. Juridische belemmeringen worden niet verwacht, mits de gemeente de geldende aanbestedingsregels volgt en de informatie voor alle doelgroepen toegankelijk maakt.

Wel is het belangrijk dat de gemeente vooraf rekening houdt met intellectuele eigendomsrechten, zoals auteursrechten en licenties. Dat betekent dat de gemeente voorkomt dat zij rechten van anderen schendt, én dat zij de rechten op in opdracht ontwikkeld materiaal goed regelt en vastlegt. Daarnaast blijft ook hier het zorgvuldig naleven van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van belang, zeker wanneer persoonsgegevens worden verwerkt binnen de campagne of het platform.

Financieel

De huidige campagnes en doorontwikkeling van Arnhem Aan zijn **structureel opgenomen** in de begroting. De voorgestelde intensivering kan grotendeels binnen deze kaders plaatsvinden. Grotere opschaling of nieuwe formats kunnen aanvullende budgetafwegingen vragen, maar de basis is financieel haalbaar.

Praktische uitvoerbaarheid

Arnhem beschikt al over een stevig fundament: Arnhem Aan, bestaande campagnes, een onderzoekslijn naar naamsbekendheid, wijkgerichte activiteiten, educatieprogramma's, energiepunten en samenwerkingen met lokale partners. De doorontwikkeling naar een intensiever, multimediaal platform is daardoor **goed uitvoerbaar**. Er is al infrastructuur, inhoud en bereik – de stap is vooral versterking, herhaling en professionalisering.

Termijn

Korte termijn → doorlopend. Arnhem Aan wordt al ingezet en kan op korte termijn worden geïntensiveerd. De monitor naar naamsbekendheid vindt tweejaarlijks plaats en helpt om de campagne steeds verder te verbeteren.

Advies 2.4

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *een duidelijk vindbare pagina op een officiële website gewijd aan de energie transitie te maken voor Arnhemmers ten behoeve van het delen van informatie omtrent duurzaam warm wonen op zowel gemeentelijk, wijk, als persoonlijk niveau.*

Wij stellen voor dit advies over te nemen, omdat Arnhemmers behoefte hebben aan een plek waar alle informatie over duurzaam warm wonen duidelijk, volledig en toegankelijk bij elkaar staat. **Daarom kiezen we er bewust voor om het bestaande platform Arnhem Aan te gebruiken.** Arnhem Aan is al het officiële startpunt voor informatie over energie besparen, verduurzamen en de energietransitie, en we zijn dit platform aan het vernieuwen zodat bewoners sneller en beter vinden wat ze nodig hebben. Met deze keuze sluiten we aan bij een bekend en vertrouwd kanaal, voorkomen we versnippering van informatie en versterken we de herkenbaarheid en vindbaarheid van gemeentelijke ondersteuning.

De vernieuwde website wordt ingedeeld naar drie logische niveaus:

- **In mijn woning** – persoonlijke opties, subsidies, hulp van energiecoaches, isolatiemaatregelen
- **In mijn wijk** – wijk- en gebiedsinformatie, planning van de energietransitie, lokale ontwikkelingen
- **In mijn bedrijf** – informatie voor ondernemers

Daarnaast blijft er ook **fysieke ondersteuning** beschikbaar via energiepunten, de Aanhanger, buurtteams en het Klantcontactcentrum. Door digitale en fysieke informatie te combineren en toegankelijk te maken voor verschillende talen en doelgroepen, zorgen we dat iedere Arnhemmer laagdrempelig de juiste informatie kan vinden en hulp kan krijgen wanneer nodig.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Overnemen	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

Het aanbieden van digitale en fysieke informatie over de energietransitie past binnen de reguliere gemeentelijke taak. Er zijn geen juridische belemmeringen. Wel zorgen we dat de website voldoet aan **toegankelijkheidsnormen** en dat alle informatie op een transparante en begrijpelijke manier wordt aangeboden. Intellectuele eigendomsrechten zoals auteurs- en merkrecht kunnen hierbij ook een rol spelen. Het kan de moeite waard zijn om binnen de energietransitie merkrechten te laten registreren om exclusief gebruik van die merken te kunnen waarborgen.

Financieel

De doorontwikkeling van Arnhem Aan is al opgenomen binnen de bestaande budgetten. Het realiseren van een centrale, goed vindbare pagina valt binnen deze kosten. Eventuele uitbreidingen (extra functionaliteiten of vertaald materiaal) kunnen worden opgepakt.

Praktische uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid is **hoog**. Arnhem Aan bestaat al als platform en wordt momenteel actief vernieuwd. Wijk informatie, subsidies, leningen, energiecoaches, loketten en fysieke ondersteuning krijgen een centrale plek. Dit advies sluit direct aan op de koers die al ingezet is, waardoor het snel en effectief te implementeren is.

Termijn

Korte termijn. De vernieuwing van Arnhem Aan is in gang en wordt in 2026 verder uitgerold. De bijgewerkte centrale informatiepagina is daardoor binnen korte tijd beschikbaar.

Thema 3: Complexiteit wet en regelgeving

In dit thema draait het om **duidelijkheid en voorspelbaarheid**: heldere planningen per gebied, realistische termijnen en een gemeente die het voortouw durft te nemen. De adviezen onderstrepen dat elke wijk een eigen tempo en route heeft, maar dat Arnhem wél richting moet bieden — mét lef, en zonder te wachten op landelijke duidelijkheid. Zo blijft de energietransitie **behapbaar, planbaar en eerlijk**.

Advies 3.1

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *voor elke wijk of buurt een meerjarenplan te maken dat een einddatum heeft, bijvoorbeeld een plan met een scope van 5 of 10 jaar. De wijken kennen allemaal een eigen tijdsfad en starten niet tegelijkertijd. Plannen starten per wijk met ruime stimulering en versoberen naarmate de uitvoering vordert. Dit zet zich voort totdat uiteindelijk de gaskraan voor die wijk dichtgaat.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat dit aansluit bij de manier waarop Arnhem de energietransitie al gebiedsgericht vormgeeft. Het is inderdaad niet realistisch om alle wijken tegelijk te laten overstappen, daarom werken we met een **gefaseerde aanpak in drie blokken van ongeveer tien jaar**. Per cluster van **energiegebieden** (vaak kleiner dan een wijk) maken we een **gebiedsenergieplan** dat duidelijkheid geeft over het tijdsfad, de benodigde maatregelen en de stappen richting een aardgasvrije warmtevoorziening.

Elk gebied heeft zijn eigen kenmerken, tempo en uitgangspositie. In de eerste fase zetten we breed in op **voorlichting, ondersteuning en stimulering**, zodat bewoners tijdig weten welke keuzes eraan komen. Daarna volgt, wanneer de voorwaarden op orde zijn, een fase waarin de plannen concreter worden en bewoners steeds gerichter kunnen aanhaken.

Uiteindelijk kan de gemeente, zodra er voor een wijk of gebied een haalbaar en betaalbaar alternatief beschikbaar is, de **aanwijsbevoegdheid** inzetten om het betreffende gebied formeel van het aardgas te laten overstappen. Daarbij geldt dat dit alleen gebeurt in gebieden waar een collectieve oplossing met een gemeentelijke rol aan de orde is.

Door per gebied een meerjarenplan te maken, creëren we **helderheid, voorspelbaarheid en rust** voor bewoners. Zo kan iedere wijk, in een tempo dat past bij de situatie, toewerken naar een duurzame, betaalbare en toekomstbestendige warmtevoorziening.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Overnemen	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte en middellange termijn

Juridisch

Het opstellen van gebiedsgerichte meerjarenplannen past binnen de kaders van de **Omgevingswet** en de **Wet gemeentelijke instrumenten energietransitie (Wgiw)**. De gemeente mag gebieden aanwijzen die van het aardgas af gaan zodra een duurzaam alternatief beschikbaar is. De meerjarenplannen kunnen worden verbonden aan de **gebiedsenergieplannen**, die onderdeel worden van de Omgevingsvisie.

Financieel

Een meerjarenplanning is financieel haalbaar binnen het **energieprogramma (EvA)**. Voor gebieden waar een warmtenet of andere collectieve oplossing wordt verwacht, wordt een **businesscase** opgesteld waarin de kosten, baten en financieringsbronnen worden uitgewerkt. De uitvoering vraagt vaak aanvullende financiering vanuit regionale en landelijke fondsen. De gemeente betaalt dit niet alleen; publieke en private partners spelen een grote rol.

Praktische uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid is hoog omdat het proces voor de gebiedsenergieplannen al is ingericht. Participatie experts begeleiden het proces per gebied, en de fasering in tijdsblokken geeft duidelijkheid over welke gebieden wanneer aan de beurt zijn. In de plannen wordt per gebied vastgelegd welke ondersteuning, maatregelen en infrastructuur nodig zijn. Een meerjarig plan van 5 – 10 jaar past dus uitstekend in de bestaande uitvoeringsstructuur.

Termijn

Korte termijn (proces) → Middellange termijn (uitvoering). De fasering in drie tijdsblokken is opgenomen in het energieprogramma en wordt per gebied verder uitgewerkt. De wijkgerichte uitvoering start zodra het gebied in de fasering aan de beurt is.

Advies 3.2: Met lef het voortouw nemen

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *met lef het voortouw te nemen in de Arnhemse uitwerking van duurzaam warm wonen en hierin niet te wachten op meer duidelijkheid vanuit de landelijke overheid. Gebruik de opgedane kennis en ervaring van het uitvoeren van EvA richting de landelijke overheid voor goede landelijke wet- en regelgeving.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat Arnhem al bewust kiest voor een voortrekkersrol in de energietransitie. In plaats van af te wachten tot landelijke regels volledig zijn uitgewerkt, brengen we de energietransitie **gebiedsgericht in de praktijk**, zodat Arnhemmers duidelijkheid krijgen over de stappen die in hun wijk worden gezet.

Met het **Energieprogramma (EvA)** werkt Arnhem niet alleen aan een duurzame warmtevoorziening voor de stad, maar ook aan **kennis en ervaring die landelijk relevant is**. Via pilots in o.a. Malburgen, Elderveld en Saksen Weimar testen we nieuwe technieken, participatievormen en samenwerking met partners zoals Alliander. Die inzichten delen we actief met andere gemeenten, netbeheerders, de provincie en het Rijk.

Door lef te tonen in uitvoering én door onze lessen te delen, versterken we onze positie aan landelijke tafels. Daarmee vergroten we de kans dat toekomstige wet- en regelgeving beter aansluit bij wat er in wijken werkelijk speelt. Zo krijgen Arnhemmers sneller duidelijkheid en draagt Arnhem direct bij aan een nationale versnelling van de energietransitie.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Overnemen	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

De gemeente mag binnen de huidige wetgeving pilots uitvoeren, gebiedsprocessen vormgeven en experimenteren binnen de bestaande regels, zolang dit niet in strijd is met landelijke wetten. De strategische samenwerking met Alliander en gebiedsgebonden projecten vallen binnen de huidige wettelijke ruimte. Het delen van kennis met het Rijk en andere gemeenten is juridisch volledig toegestaan.

Financieel

De voortrekkersrol is in te passen binnen de huidige begroting, omdat veel activiteiten (zoals pilots, verkenningen en kennisdeling) al onderdeel zijn van het bestaande energieprogramma. Daarnaast maakt Arnhem gebruik van **externe financieringsbronnen**, waaronder Europese subsidies en het Nationaal Groeifonds, om innovatieve projecten mogelijk te maken.

Praktische uitvoerbaarheid

Arnhem heeft al een sterk netwerk en bestaande praktijkprojecten die deze rol ondersteunen. De gemeente werkt intensief samen met Alliander, provincie, woningcorporaties en andere partners in wijkgerichte pilots. Door te blijven experimenteren met technieken en participatie, kan Arnhem daadwerkelijk het voortouw nemen en nuttige praktijkervaring opbouwen die als input dient voor landelijk beleid.

Termijn

Korte termijn → doorlopend. Arnhem neemt dit voortouw op dit moment al, bijvoorbeeld in Malburgen-Oost en Saksen Weimar, en blijft dit doen bij de uitrol van de gebiedsenergieplannen. De ervaringen vormen continu input voor landelijke regelgeving en programma's.

Thema 4: Eerlijke verdeling

Dit thema gaat over **rechtvaardigheid**: hoe zorgen we dat niemand buiten de boot valt? De adviezen richten zich op het verminderen van financiële ongelijkheid tussen huurders en kopers, het eerlijk inrichten van subsidies en het beschermen van mensen met beperkte middelen. Het burgerberaad vraagt de gemeente om scherp te blijven op betaalbaarheid én op gelijke kansen om mee te kunnen doen.

Advies 4.2: Eerlijke verdeling van voordelen voor huurders en kopers

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *te zorgen dat huurders en kopers in gelijke mate profiteren van verduurzaming, om op dit onderwerp financiële ongelijkheid te minimaliseren.*

Wij stellen voor dit advies **deels over te nemen**. Gelijke mogelijkheden voor huurders en kopers zijn belangrijk om de energietransitie eerlijk te laten verlopen. Tegelijkertijd zijn de **bevoegdheden van de gemeente beperkt**, omdat huurprijzen en doorberekeningen grotendeels door landelijke wetgeving worden bepaald.

Wat we wél kunnen doen, doen we al en versterken we verder. Via **prestatieafspraken met woningcorporaties** is geregeld dat huurders geen huurverhoging krijgen voor isolatiemaatregelen. Ook ondersteunen we huurders via het **Huurdershuis**, energiecoaches en buurtklusteams. Voor particuliere huurders – waar de gemeente minder grip op heeft – blijven we inzetten op voorlichting, ondersteuning en het aanbieden van gratis energiescans voor verhuurders.

In de gebiedsenergieplannen bekijken we **per gebied** welke aanvullende maatregelen passen om huurders beter te laten profiteren van verduurzaming, bijvoorbeeld door herstel- of aansluitkosten te verlichten of extra ondersteuning te bieden na verduurzamingsingrepen. Daarmee geven we invulling aan de bedoeling van dit advies, binnen de ruimte die de gemeente heeft.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Deels overnemen	Onder voorbehoud haalbaar	Niet haalbaar/niet realistisch	Haalbaar	Middellange termijn

Juridisch

De gemeente kan geen eigen regels stellen over huurprijzen of verbieden dat verhuurders verduurzamingskosten doorberekenen. Dat is landelijke bevoegdheid (huurrecht en wet betaalbare huur). De gemeente kan wél:

- prestatieafspraken maken met corporaties (die al bepalen dat isolatie niet in de huur mag worden doorberekend)
- huurders ondersteunen bij hun rechten
- stimuleren dat verhuurders verduurzamen

Financieel

Een breed financieel compenserend systeem voor huurders is niet in de begroting opgenomen en zou zeer hoge uitvoeringskosten hebben. Bovendien is een dergelijke inkomens-/huurder-specifieke subsidieregeling vaak niet toewijsbaar aan het doel van energiebeleid. Wel kunnen bestaande middelen worden ingezet om gerichte ondersteuning te bieden binnen gebiedsenergieplannen en via wijkgerichte aanpakken.

Praktische uitvoerbaarheid

Wat al kan, wordt gedaan:

- inzet energiecoaches
- begeleiding via het Huurdershuis
- geen doorbelasting van isolatiemaatregelen bij corporaties (landelijke afspraak)
- buurtklusdiensten
- prestatieafspraken met corporaties

Bij particuliere verhuurders is de uitvoerbaarheid beperkter omdat bereik en motivatie sterk verschillen. Aanvullende maatregelen moeten dus **gebiedsgericht en realistisch** zijn.

Termijn

Middellange termijn. De praktische maatregelen worden per gebied meegenomen in de gebiedsenergieplannen. Landelijke ontwikkelingen bepalen mede het tempo en de mate waarin huurders en kopers financieel gelijk(er) kunnen worden ondersteund.

Advies 4.3: Eerlijke verdeling gemeentelijke subsidies

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *de subsidies te laten aansluiten op de oplossingen per wijk, zodat de eigen bijdrage uiteindelijk (relatief) voor iedereen gelijk is en we de transitie als stad samen doen.*

Wij stellen voor dit advies **deels over te nemen**. We onderschrijven volledig de wens om subsidies en ondersteuning zo in te richten dat inwoners **gelijke kansen** hebben om mee te doen met de energietransitie, ongeacht in welke wijk zij wonen. Tegelijkertijd verschillen de technische mogelijkheden, kosten en oplossingen per gebied sterk. Daarom kiezen we ervoor om subsidies **te laten aansluiten op de voorkeursoplossing per gebied**, wat verder uitgewerkt wordt in de gebiedsenergieplannen.

Dat betekent dat we per gebied helder maken:

- welke maatregelen het beste passen bij de woningen,
- welke kosten daar globaal bij horen,
- en welke **instrumenten** (zoals subsidies, leningen, collectieve inkoop of procesondersteuning) passend zijn.

Zo voorkomen we dat inwoners worden gestimuleerd in maatregelen die **niet aansluiten** bij de toekomstige oplossing (bijvoorbeeld een warmtepomp in een wijk waar een warmtenet komt). Ook streven we naar **eenvoudige, begrijpelijke regelingen** die administratieve lasten minimaliseren.

We kunnen niet garanderen dat voor iedereen de eigen bijdrage exact gelijk is, dat hangt af van woningtype, inkomenspositie, eigenaar/huurder en marktprijzen. Maar door gebiedsgericht te werken zorgen we dat de bijdrage **relatief redelijk** is en dat de transitie zo eerlijk mogelijk verloopt.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Deels overnemen	Onder voorbehoud haalbaar	Onder voorbehoud haalbaar	Haalbaar	Middellange termijn

Juridisch

Het gebiedsgericht differentiëren van subsidies is juridisch mogelijk, mits criteria **objectief, transparant en niet-discriminatoir** zijn. Dit sluit aan bij het werken met gebiedskeuzes in de energietransitie. Het gebruik van subsidies moet worden onderbouwd vanuit het doel (aardgasvrij ready maken van woningen). De vormgeving moet wel binnen landelijke kaders blijven; een gebiedsspecifieke subsidie is toegestaan zolang deze logisch voortvloeit uit de inhoudelijke gebiedsoplossing.

Financieel

Subsidies en leningen moeten passen binnen de beschikbare middelen. Omdat de kosten van verduurzaming per gebied en per mogelijke oplossing uiteenlopen, ligt het voor de hand om te verkennen hoe middelen **gebiedsgericht** kunnen worden ingezet in plaats van via één generieke regeling. Een brede garantieregeling die voor iedereen tot dezelfde eigen bijdrage leidt, lijkt op dit moment financieel niet realistisch, gezien de omvang van de totale kosten voor isolatie en de energietransitie. Wel onderzoeken we hoe middelen gericht kunnen worden ingezet in gebieden of situaties waar dat het meest nodig of effectief is.

Praktische uitvoerbaarheid

De praktische uitvoerbaarheid is goed, mits de subsidies of instrumenten **eenvoudig, begrijpelijk en administratief licht** worden vormgegeven. Het gebiedsproces biedt een helder raamwerk om te bepalen welke maatregelen logisch zijn en welke ondersteuning daarbij hoort. De gemeente moet wel rekening houden met uiteenlopende doelgroepen (huurders, particuliere eigenaren, VvE's) en verschillende uitvoeringscapaciteiten.

Termijn

Middellange termijn. Dit advies wordt betrokken bij de verdere uitwerking van de gebiedsenergieplannen. In de volgende fases wordt per gebied verkend welke (financiële) randvoorwaarden nodig en passend zijn voordat met de uitvoering wordt gestart.

Thema 5: Huurders vs. verhuurder

In dit thema staat de positie van huurders centraal. De adviezen benadrukken dat huurders vaak minder invloed ervaren en soms minder profiteren van verduurzaming. Het burgerberaad vraagt om **betere bescherming, meer inspraak en transparantie**, en om een actieve rol van de gemeente in gesprekken met zowel corporaties als particuliere verhuurders, zodat de voordelen eerlijker worden verdeeld.

Advies 5.2

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *samen in gesprek gaan met particuliere verhuurders en woningcorporaties, zodat ze gaan verduurzamen met behulp van een rekenmodel. Zodat zichtbaar is waar investeringen zijn en waar voordelen ontstaan – voor de verhuurder en de huurder.*

Wij stellen voor dit advies **deels over te nemen**, omdat transparantie tussen verhuurders en huurders essentieel is om eerlijke en gedragen keuzes te maken bij de verduurzaming van huurwoningen. In onze gebiedsgerichte aanpak voeren we daarom **structureel gesprekken** met woningcorporaties, particuliere verhuurders en huurders over kosten, baten en effecten van verduurzaming.

Binnen de gebiedsenergieplannen brengen we per gebied inzichtelijk wat de **verwachte investeringen, energiebesparingen en woonlasteneffecten** zijn voor verschillende typen woningen. We gebruiken hiervoor **heldere en toegankelijke rekentools**, zodat zowel verhuurders als huurders beter kunnen begrijpen welke maatregelen logisch zijn, welke voordelen ontstaan en hoe dit past binnen de gebiedskeuze.

Voor corporaties sluiten deze gesprekken aan op de bestaande **prestatieafspraken**, waarin al is vastgelegd dat isolatiemaatregelen niet mogen worden doorberekend in de huur. Voor particuliere verhuurders, die lastiger te bereiken zijn en onder landelijke regels vallen, zetten we in op **voorlichting, gratis energiescans en ondersteuning** via het Huurdershuis en wijkteams.

Met deze aanpak geven we invulling aan de bedoeling van het advies: **openheid, gezamenlijke afwegingen en vroegtijdige betrokkenheid** van huurders en verhuurders. Een verplichtend of standaard gemeentelijk rekenmodel is juridisch niet mogelijk, maar we zorgen wel voor **transparantie en vergelijkbaarheid** binnen elk gebied.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Deels overnemen	Onder voorbehoud haalbaar	Onder voorbehoud haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

De gemeente kan gesprekken faciliteren, informatie beschikbaar stellen en rekenvoorbeelden gebruiken. Huurprijsofspraken of verplicht gebruik van één rekenmodel kan de gemeente niet opleggen; dat valt onder landelijk huurrecht. Corporaties zijn wél verplicht 70% instemming te organiseren bij verduurzamingsprojecten en berekenen isolatiemaatregelen niet door in de huur.

Financieel

Het gebruik van reken tools en het faciliteren van gesprekken is haalbaar binnen de bestaande capaciteit. Het ontwikkelen en beheren van een volledig uniform rekenmodel zou extra kosten met zich meebrengen, daarom kiezen we nu voor **gebiedsspecifieke en gestandaardiseerde rekenvoorbeelden**. Dit sluit aan bij de businesscases binnen het energieprogramma.

Praktische uitvoerbaarheid

De gemeente heeft al uitvoerende structuren om dit advies in te vullen:

- gebiedsenergieplannen;
- participatie experts in de wijk;
- bestaande tafels met corporaties en het Huurdershuis;
- gratis energiescans (portefeuillescan) voor particuliere verhuurders;
- VvE-coach verduurzamingsmaatregelen.

Particuliere verhuurders bereiken blijft een uitdaging, maar wordt zoveel mogelijk ondersteund via wijkbenadering en informatievoorziening.

Termijn

Korte termijn → doorlopend. De aanpak wordt deels toegepast in lopende gebiedsprocessen.

Advies 5.3

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *de huurders een grotere rol te geven bij de aanpak van de wijkplannen en hen actief te betrekken in het proces.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat huurderbetrokkenheid essentieel is voor een gedragen en eerlijke energietransitie. Bij de ontwikkeling van de **gebieds-energieplannen** betrekken we daarom niet alleen woningeigenaren en lokale organisaties, maar ook **huurdersgroepen, bewonerscommissies en individuele huurders** actief in het proces.

In de wijkgerichte aanpak organiseren we bijeenkomsten, keukentafelgesprekken, digitale participatie en inzet van sleutelfiguren, zodat huurders op meerdere manieren hun wensen, zorgen en ideeën kunnen inbrengen. Voor corporatiewoningen sluiten deze gesprekken aan op de bestaande **prestatieafspraken** en de wettelijke eis dat woningcorporaties minimaal **70% instemming** moeten hebben bij verduurzamingsprojecten.

Voor particuliere huurders intensiveren we de samenwerking met het **Huurdershuis**, buurtteams en energiecoaches om ervoor te zorgen dat ook zij goed worden meegenomen in de plannen en weten welke rechten, ondersteuning en mogelijkheden zij hebben. Op deze manier geven we huurders daadwerkelijk meer invloed op de keuzes die in hun wijk worden gemaakt en zorgen we dat hun perspectief onderdeel vormt van elke stap in het proces.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Wordt al uitgevoerd	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

De gemeente blijft huurders actief betrekken bij de ontwikkelingen rondom verduurzaming. Tegelijkertijd is het belangrijk om helder te blijven over de formele verantwoordelijkheden. Besluiten over de verduurzaming van huurwoningen vallen binnen het **huurrecht** en binnen de **prestatieafspraken** tussen woningcorporaties en hun huurders. Voor grote verduurzamingsprojecten geldt dat corporaties **70% instemming** van hun huurders nodig hebben. De gemeente kan dit proces faciliteren en ondersteunen, maar neemt de besluitvorming niet over — dat ligt wettelijk bij corporaties en hun huurders.

Daarnaast beschikken huurders van corporaties over hun eigen **overlegstructuren**, zoals vastgelegd in de Wet overleg huurders verhuurder. Dat betekent dat huurdersparticipatie in de basis via deze bestaande kanalen loopt. De gemeente opereert hierin prudent en respecteert de formele relatie tussen huurders en verhuurders, terwijl zij tegelijkertijd zoekt naar manieren om de betrokkenheid van huurders te versterken op momenten waarop de gemeente zelf keuzes maakt of randvoorwaarden bepaalt.

Financieel

Het uitbreiden van de betrokkenheid van huurders past binnen bestaande participatie- en wijkbudgetten. Extra inzet (bijvoorbeeld meer bijeenkomsten of versterkte communicatie) kan binnen het energieprogramma worden opgevangen. Het advies leidt niet tot grote nieuwe financiële verplichtingen.

Praktische uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid is **hoog**, omdat er al structuren bestaan die dit advies ondersteunen:

- gebiedsenergieplannen met participatie in elke fase,
- samenwerking met woningcorporaties en huurdersverenigingen,
- het Huurdershuis als gemeentelijk ondersteund platform,
- energiecoaches en buurtteams,
- wijkgerichte bijeenkomsten en bereik.

Deze instrumenten maken het mogelijk om huurders daadwerkelijk en structureel een grotere rol te geven.

Termijn

Korte termijn → doorlopend. De aanpak wordt al toegepast in lopende gebiedsprocessen en wordt verder versterkt naarmate meer gebieden starten met de planvorming.

Thema 6: Regie gemeente vs. commercieel

De adviezen in dit thema gaan over de vraag hoe Arnhem kan zorgen voor **betaalbare, betrouwbare en eerlijke energievoorzieningen**, in een markt waar veel regels landelijk zijn bepaald. Het burgerberaad vraagt de gemeente om waar mogelijk de regie te nemen, lokale partijen te ondersteunen, en te verkennen of **publiek eigendom** bijdraagt aan meer transparantie en lagere kosten.

Advies 6.1

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *de beschikbaarheid van energie en een eerlijke prijs op de energiesector te waarborgen door gezonde (lokale) marktwerking.*

Wij stellen voor dit advies **deels over te nemen**. De zorgen over eerlijke prijzen, transparantie en monopolieposities herkennen we. De gemeente wil daarom waar mogelijk sturen op **betaalbaarheid, betrouwbaarheid en lokale regie**. Tegelijkertijd is een groot deel van de marktordening – zoals prijsregulering en toezicht – **landelijk wettelijk geregeld**, waardoor onze sturingsruimte beperkt is.

Binnen die ruimte doen we wél alles wat mogelijk is. Met de komst van de nieuwe **warmtewetgeving** krijgen gemeenten meer invloed op **welke warmteaanbieders** actief mogen zijn via **warmtekavels**, en worden warmteprijzen landelijk **kostengebaseerd en onder toezicht van de ACM**. Hiermee worden marktmisbruik en onduidelijke tarieven aangepakt.

Daarnaast stimuleren we **lokale publieke en coöperatieve oplossingen**, omdat deze modellen opbrengsten lokaal kunnen laten terugvloeien en beter passen bij de maatschappelijke doelen van Arnhem. Ook verkennen we, waar passend, **publieke deelname** (bijvoorbeeld via een lokaal warmtebedrijf) om meer regie te krijgen op tarieven, eigendom van infrastructuur en lange-termijnzekerheid.

Kortom: we kunnen niet volledig zelf bepalen hoe de markt werkt, maar binnen de wettelijke kaders zetten we maximaal in op **transparante, eerlijke, betaalbare en toekomstbestendige** warmtevoorzieningen met zoveel mogelijk **lokale maatschappelijke waarde**.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Deels overnemen	Niet haalbaar/niet realistisch	Onder voorbehoud haalbaar	Onder voorbehoud haalbaar	Lange termijn

Juridisch

De gemeentelijke invloed op marktwerking is begrensd. Prijsregulering, toezicht op aanbieders en marktordening vallen grotendeels onder nationale wetgeving. De aankomende warmtewetgeving (Warmtewet 2026 en Wgiw) geeft gemeenten wél:

- bevoegdheden om **warmtekavels aan te wijzen** en daarmee partijen te selecteren;
- zekerheid dat tarieven **kostengebaseerd en ACM-getoetst** worden;
- ruimte voor **publiek eigendom** in warmtenetten.
De gemeente kan gezond marktgedrag stimuleren, maar geen eigen prijsbeleid voeren.

Financieel

Het borgen van eerlijke prijzen vraagt vooral om goed onderbouwde businesscases per gebied, waarin publieke en maatschappelijke belangen zorgvuldig worden meegewogen. De gemeente kan daarbij een publieke rol overwegen (bijvoorbeeld via een lokaal warmtebedrijf), maar alleen wanneer de businesscase toekomstbestendig is en de risico's beheersbaar zijn.

Het Burgerberaad benadrukt dat een eerlijke of lagere prijs maatschappelijke winst kan opleveren. Tegelijk is het belangrijk om reëel te zijn over de verwachtingen: **duurzame warmte wordt in de meeste gevallen niet goedkoper dan de huidige situatie**, zeker niet op korte termijn. Wat wel mogelijk is, is dat duurzame warmte op langere termijn **relatief gunstiger** uitvalt doordat de kosten van fossiele brandstoffen naar verwachting blijven stijgen. Een lagere prijs is daarom altijd **relatief**, en afhankelijk van het scenario waarmee wordt vergeleken.

Zonder aanvullende landelijke financiering is het bovendien niet haalbaar om grootschalig prijsverschillen te compenseren. Wel kunnen we blijven inzetten op betaalbaarheid door per gebied te werken aan robuuste businesscases en door prijsstijgingen voor bewoners zoveel mogelijk te beperken binnen de ruimte die lokale en landelijke regelgeving biedt.

Praktische uitvoerbaarheid

De gemeente werkt al actief samen met netbeheerders, corporaties, energiecoöperaties en marktpartijen. Via pilots en gebiedsenergieplannen kunnen we sturen op transparantie en kwaliteit. Lokale marktwerking stimuleren kan bijvoorbeeld door:

- ruimte te geven aan lokale initiatieven en coöperaties;
  - samenwerking te bevorderen tussen kleine innovatieve partijen en grote aanbieders;
  - voorwaarden te stellen bij kavelaanwijzing en aanbesteding.
- De uitvoering is dus haalbaar, mits juridisch kader en partners meewerken.

Termijn

Lange termijn. Veel onderdelen van marktwerking hangen af van landelijke wetgeving die in de komende jaren stapsgewijs wordt ingevoerd. De gemeente kan nu al voorbereiden, maar de volledige regiemiddelen komen pas vrij zodra de nieuwe warmtewetten van kracht worden.

Advies 6.2

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *waar mogelijk eerst te kijken naar lokale partijen voor de energietransitie, om de lokale economie vooruit te helpen.*

Wij stellen voor dit advies **deels over te nemen**. We vinden het belangrijk om de lokale economie en lokale innovaties te versterken, zeker binnen de energietransitie. Arnhem heeft een breed netwerk van **innovatieve bedrijven, scale-ups, energiecoöperaties en kennispartners**. Waar het kan, betrekken we deze partijen actief bij pilots, onderzoeken, gebiedsinitiatieven en uitvoering.

Tegelijkertijd zijn we bij grote opdrachten gebonden aan **aanbestedingsregels en het Didam-arrest**, waardoor we lokale partijen niet mogen voortrekken wanneer dat juridisch niet is toegestaan. Binnen die kaders zoeken we wél actief naar mogelijkheden om lokale en sociale partijen te betrekken.

Voor sommige typen organisaties, zoals de Energiebank en BuurtKlusbedrijven, bestaan er mogelijk aanvullende opties. Die worden op dit moment verder onderzocht. In andere gemeenten, zoals Amsterdam, wordt bijvoorbeeld gewerkt aan **een systeem van certificering** voor lokale en sociale partijen; deelname aan subsidieregelingen kan daar vervolgens afhankelijk worden gemaakt van zo'n certificaat. We verkennen of vergelijkbare constructies ook in Arnhem toepasbaar zijn.

Daarnaast zetten we voor de uitvoering van isolatiemaatregelen een **Open House-constructie** op, waarin we lokale partijen nadrukkelijk uitnodigen om deel te nemen. Ook stimuleren we samenwerking in consortia, innovatie, en koppelen we lokale bedrijven waar mogelijk aan grotere marktpartijen zodat zij kunnen meedingen in aanbestedingen en projecten.

Daarmee benutten we de economische kracht in Arnhem, stimuleren we werkgelegenheid en innovatie, en zorgen we ervoor dat lokale kennis ook daadwerkelijk wordt ingezet bij de verduurzaming van onze wijken—binnen de wettelijke ruimte die de gemeente heeft.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Deels overnemen	Onder voorbehoud haalbaar	Niet haalbaar/niet realistisch	Haalbaar	Middellange termijn

Juridisch

De gemeente moet zich houden aan het **aanbestedingsrecht** en het **Didam-arrest**, wat betekent dat de gemeente partijen niet zomaar mag voortrekken of exclusief kan benaderen. Lokale voorkeur is alleen toegestaan als deze objectief, transparant en juridisch verdedigbaar is. Wat wél mag:

- lokale partijen actief informeren en uitnodigen;
- innovatiegericht aanbesteden;
- samenwerking bevorderen tussen kleine lokale bedrijven en grote marktspelers.

Financieel

De inzet van lokale partijen heeft geen grote financiële beperkingen, zolang offertes en consortia voldoen aan een **sluitende businesscase**. De gemeente kan geen hogere kosten accepteren enkel vanwege lokale herkomst; dit moet passen binnen het financieel kader van de energietransitie.

Praktische uitvoerbaarheid

Arnhem heeft een sterk innovatie-ecosysteem waarin al meerdere lokale pilots zijn uitgevoerd, zoals:

- laadpunten aan lantaarnpalen,
- zonnefolie op gemeentelijk vastgoed,
- aquathermie-concepten (Smart Polder),
- batterijopslagonderzoeken.

Ook ConnectR en Industriepark Kleefse Waard (IPKW) spelen hierin een belangrijke rol. Hierdoor is de praktische uitvoerbaarheid hoog: de structuren en partnerschappen bestaan al; het advies vraagt vooral om versterking en continuering.

Termijn

Middellange termijn, doorlopend. In alle nieuwe gebiedsaanpakken en aanbestedingen kan deze lokale focus structureel worden meegenomen.

Advies 6.3

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *als gemeente eigenaar van een energiebedrijf te worden, met daaronder warmtebedrijven.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, in de vorm van een gefaseerde en zorgvuldige verkenning van de mogelijkheden voor een gemeentelijk energiebedrijf, waaronder één of meerdere warmtebedrijven. Een publiek energiebedrijf kan helpen om **meer regie te nemen**, tarieven betaalbaar te houden, publieke waarden te borgen en opbrengsten lokaal te laten terugvloeien.

In Arnhem onderzoeken we al of publieke deelname past bij onze rol in de energietransitie. De gemeenteraad heeft hiervoor de **startnotitie ‘Randvoorwaarden en beslisboom rolneming’** vastgesteld. Op basis daarvan bekijken we per gebied en per project of een publieke rol – zoals eigendom, co-eigendom of volledige exploitatie – passend, wenselijk en financieel verantwoord is.

In Malburgen-Oost verkennen we bijvoorbeeld de oprichting van het lokale publieke warmtebedrijf **WarmMalburgen**, waaruit we veel kunnen leren over de organisatievorm, financiering en samenwerking met bewoners en partners. Daarnaast zien we dat andere gemeenten (o.a. Eindhoven) kiezen voor een **publiek energiebedrijf met een warmte-dochter**, een model dat Arnhem actief meeneemt in de verkenning.

Of een gemeentelijk energiebedrijf haalbaar en verstandig is, hangt af van juridische ruimte, risico's, businesscases en de schaal waarop dit waarde toevoegt. Door dit advies over te nemen, spreken we uit dat Arnhem deze optie **serieus onderzoekt** en waar mogelijk **inzet op lokaal eigendom** dat de energietransitie versterkt.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Overnemen	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Middel- tot lange termijn

Juridisch

De aankomende warmtewetgeving (Warmtewet 2026/Wcw) biedt naar verwachting ruimte voor **publiek eigendom** van warmtenetten en publieke deelname in ontwikkeling en exploitatie. De gemeente moet wel voldoen aan regels over staatssteun, aanbesteding en publieke rechtvaardiging.

Financieel

Het opzetten van een gemeentelijk energiebedrijf vraagt om een zorgvuldig onderzoek. In dat onderzoek nemen we de **financiële haalbaarheid**, de risico's en de voorwaarden per gebied expliciet mee. Grote investeringen in infrastructuur (zoals bronnen, netten en opslag) vereisen bovendien samenwerking met andere publieke partijen, fondsen of private partners. Arnhem past financiële toetsing al toe in de gebiedsenergieplannen en verkenningen, en zal dit ook betrekken bij het verkennen van mogelijke publieke rollen.

Praktische uitvoerbaarheid

Andere gemeenten (zoals Eindhoven) laten zien dat een gemeentelijk energiebedrijf haalbaar is wanneer dit zorgvuldig wordt ingericht. Arnhem heeft bovendien al concrete pilots, strategische samenwerking met Alliander, gebiedsprojecten en de verkenning van WarmMalburgen. Deze praktijkervaring maakt de uitvoerbaarheid realistisch, mits zorgvuldig opgeschaald.

Termijn

Middel- tot lange termijn. Publieke deelname wordt project voor project onderzocht; daadwerkelijke oprichting of uitbreiding van een energiebedrijf vraagt bestuurlijke besluiten, juridische kaders en sluitende businesscases.

Advies 6.4

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *een adviesraad over duurzaam warm wonen/EvA op te richten met inwoners uit Arnhem. Deze adviesraad brengt zowel advies uit aan de gemeenteraad als het college.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat een adviesraad met inwoners een waardevolle aanvulling is op de bestaande participatie- en besluitvormingslijnen. De energietransitie raakt alle Arnhemmers, en een groep inwoners die meedenkt en advies geeft, helpt om de plannen begrijpelijker, eerlijker en beter uitvoerbaar te maken.

We richten een **Adviesraad Duurzaam Warm Wonen/EvA** op waarin inwoners – waaronder deelnemers uit het burgerberaad – structureel met ons meedenken. Deze adviesraad kan gevraagd en ongevraagd advies geven aan **zowel het college als de gemeenteraad** over de koers, de gebiedsenergieplannen en de uitvoering van de energietransitie.

De precieze **samenstelling, rol, werkwijze en opdracht** leggen we vast zodat voor iedereen duidelijk is wat de raad doet en hoe adviezen worden verwerkt. Hiermee geven we opvolging aan de wens uit het burgerberaad om invloed en transparantie structureel te borgen.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Overnemen	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

Het instellen van een adviesraad is volledig juridisch toegestaan. Arnhem heeft al vergelijkbare adviesorganen (bijv. de Adviesraad Jeugd & Wmo), waardoor er een bestaand format is om op voort te bouwen. De juridische positie – adviseren aan raad, college of beide – moet vooraf duidelijk worden vastgelegd.

Financieel

De adviesraad kan worden gefinancierd vanuit het **budget Duurzaamheid t/m 2029**, zoals in de reflectie genoemd. De deelname van inwoners is vrijwillig en zonder vergoeding, waardoor de kosten voornamelijk bestaan uit organisatie, ondersteuning en faciliteiten.

Praktische uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid is hoog. De gemeente:

- heeft ervaring met het ondersteunen van adviesraden;
- beschikt over participatie experts, wijkteams en EvA-organisatie;
- kan direct voortbouwen op de groep betrokken deelnemers uit het burgerberaad;
- kan de adviesraad koppelen aan terugkommomenten en de monitoring van adviezen.

Hiermee kan de adviesraad op korte termijn operationeel zijn.

Termijn

Korte termijn. De gemeente heeft eerder al aangegeven dat, wanneer het burgerberaad dit adviseert, de adviesraad meteen na afronding van het beraad kan worden ingesteld.

Thema 7: Toekomstbestendigheid

In dit laatste thema gaat het om **leren, bijsturen en verantwoorden**. De adviezen leggen de nadruk op het regelmatig toetsen van keuzes, het bijwerken van plannen als omstandigheden veranderen en het structureel terugkoppelen van resultaten. Deelnemers willen dat hun werk zichtbaar blijft en dat de gemeente stap voor stap laat zien wat er met de adviezen gebeurt.

Advies 7.1

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *ervoor te zorgen dat alle adviezen en de gekozen aanpak regelmatig worden getoetst en aangepast aan nieuwe inzichten en ontwikkelingen om effectief te blijven.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat de energietransitie zich snel ontwikkelt en het belangrijk is dat onze aanpak meebeweegt met nieuwe inzichten, technieken, wetgeving en ervaringen uit de praktijk. Wat vandaag de beste oplossing is, kan over enkele jaren anders uitpakken. Daarom toetsen en actualiseren we onze plannen **structureel en gebiedsgericht**.

Het **koersdocument** en het **Energieprogramma (EvA)** worden elke vijf jaar herijkt. Daarnaast worden in de **gebiedsenergieplannen** per wijk of gebied de voortgang, effecten en uitgangspunten regelmatig bijgesteld op basis van nieuwe data, ervaringen van bewoners, ontwikkelingen in de markt en veranderende kosten.

We blijven actief in gesprek met inwoners, corporaties, bedrijven en andere partners. Door hun ervaringen te benutten en steeds opnieuw te kijken naar de haalbaarheid en betaalbaarheid, zorgen we dat de gekozen aanpak **actueel, uitvoerbaar en eerlijk** blijft.

Met deze werkwijze voldoen we volledig aan de bedoeling van het advies: een energietransitie die **lerend, wendbaar en toekomstgericht** is.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Wordt al uitgevoerd	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

Het regelmatig toetsen en herijken van beleid past volledig binnen de gemeentelijke bevoegdheden en binnen de systematiek van de **Omgevingswet**, waarin continue monitoring en bijstelling van omgevingsprogramma's verplicht is. Ook gebiedsenergieplannen passen binnen deze juridische kaders en kunnen periodiek worden geactualiseerd.

Financieel

De periodieke herijking is ingepast binnen het energieprogramma en begroot binnen het **budget Duurzaamheid t/m 2029**. Evaluatie, monitoring en bijsturing zijn reguliere onderdelen van het werkproces. Grote aanpassingen kunnen via de P&C-cyclus worden afgewogen.

Praktische uitvoerbaarheid

Arnhem heeft al een sterk fundament voor deze werkwijze:

- het koersdocument en energieprogramma worden elke vijf jaar geactualiseerd;
- gebiedsenergieplannen worden in elke fase bijgestuurd;
- er is continu overleg met corporaties, bewoners en bedrijven;

De uitvoerbaarheid is dus hoog en sluit aan op bestaande processen.

Termijn

Korte termijn → doorlopend. De toetsings- en herijkingscyclus is al ingebed en wordt de komende jaren structureel voortgezet.

Advies 7.2: De toekomstbestendigheid van het advies van het Burgerberaad (Aanvulling op advies 6.4)

Het burgerberaad adviseert de gemeente om: *duidelijk vast te leggen wat er met de adviezen van het burgerberaad gebeurt en om deze resultaten te delen met de leden van het burgerberaad.*

Wij stellen voor dit advies **over te nemen**, omdat het belangrijk is dat inwoners kunnen zien **wat er met hun inspanning gebeurt** en hoe de adviezen doorwerken in beleid en uitvoering. Transparantie en verantwoording versterken het vertrouwen in de energietransitie en in de rol van de gemeente.

Daarom leggen we per advies vast:

- **wat het advies betekent,**
- **hoe het is getoetst** (juridisch, financieel en praktisch),
- **welke keuze de gemeente maakt** (overnemen, deels overnemen, niet overnemen),
- **wat de vervolgstappen en termijnen zijn.**

Deze informatie delen we actief met de deelnemers van het burgerberaad, onder meer via een toegankelijke rapportage én via het **terugkommoment**. Daarnaast koppelen we de status van de adviezen aan de gemeenteraad terug, zodat het vervolgtraject democratisch geborgd is.

Met deze aanpak zorgen we ervoor dat de inbreng van het burgerberaad **zichtbaar, traceerbaar en blijvend onderdeel van het beleid** blijft.

Advies	Juridisch	Financieel	Praktisch	Termijn
Overnemen	Haalbaar	Haalbaar	Haalbaar	Korte termijn

Juridisch

Het vastleggen en terugkoppelen van beleidskeuzes past volledig binnen de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor transparante besluitvorming. De gemeente is verplicht adviezen te betrekken en hierover helder te communiceren. Het delen van voortgang met deelnemers is juridisch toegestaan en draagt bij aan een zorgvuldige uitvoering van participatie.

Financieel

De benodigde middelen voor terugkoppeling (rapportage, communicatie, bijeenkomsten) passen binnen het programmabudget van **Duurzaamheid t/m 2029**. De kosten zijn beperkt en grotendeels procesmatig.

Praktische uitvoerbaarheid

De uitvoerbaarheid is hoog, omdat de gemeente al werkt met:

- periodieke voortgangsrapportages,
- terugkommoment met deelnemers,
- communicatiestructuren via Arnhem Aan, KCC en wijkteams,

Hiermee kan de opvolging van adviezen **snel, gestructureerd en toegankelijk** worden georganiseerd.

Termijn

Korte termijn. De gemeente geeft direct na afronding van het burgerberaad inzicht in de toetsing en opvolging van de adviezen. De terugkoppelingen worden daarna periodiek herhaald.